

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-अ

वर्ष १०, अंक २४]

बुधवार, फेब्रुवारी २१, २०२४/फाल्गुन २, शके १९४५

[पृष्ठे ७, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक ४०

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

सार्वजनिक आरोग्य विभाग

गो. ते. रुग्णालय संकुल इमारत,
मुंबई ४०० ००१, दिनांक २१ फेब्रुवारी, २०२४.

अधिसूचना

आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ व सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६.

क्रमांक आधार-२०२३/प्र.क्र.२५८/आरोग्य-६.—ज्याअर्थी, सेवा किंवा लाभ किंवा अर्थसहाय्य देण्यासाठी ओळख पटविणारा दस्तऐवज म्हणून, आधारचा वापर केल्यामुळे, शासनाची सुपुर्दगी प्रक्रिया सोपी होते, त्यात पारदर्शकता येते व कार्यक्षमता वाढते, आणि एखाद्या व्यक्तीची ओळख पटविण्यासाठी बहुविध दस्तऐवज सादर करण्याची गरज टाळून लाभार्थ्यांना सोईस्कर व अखंडित रीतीने त्यांचे हक्क, थेट प्राप्त होणे शक्य होते ;

आणि ज्याअर्थी, सार्वजनिक आरोग्य विभागाद्वारे (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “विभाग” असा केला आहे) प्रशासन केल्या जाणाऱ्या आणि राज्य आरोग्य हमी सोसायटीद्वारे (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “एजन्सी” असा केला आहे) अंमलबजावणी केल्या जाणाऱ्या रोकड विरहित (कॅशलेस) आरोग्य सेवेसाठी एकात्मिक महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना (एमजेपीजेएवाय) आणि आयुष्मान भारत-प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना (एबी-पीएमजेएवाय) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “योजना” असा केलेला आहे) महाराष्ट्र राज्यात (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “राज्य” असा केला आहे) राबविण्यात येत आहे ;

आणि ज्याअर्थी, या योजनेमध्ये, महाराष्ट्र राज्याच्या एकत्रित निधीमधून केलेल्या आवर्ती खर्चाचा समावेश होतो ;

त्याअर्थी, आता, आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ व सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६ (२०१६ चा १८) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “उक्त अधिनियम” असा केला आहे) याच्या कलम ७ च्या तरतुदीनुसार, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, पुढीलप्रमाणे अधिसूचित करित आहे :—

१. (१) या योजनेखालील लाभ मिळण्यासाठी इच्छुक असणाऱ्या पात्र लाभार्थ्यांनी, याद्वारे, आधार क्रमांक धारण केल्याचा पुरावा किंवा आधार क्रमांकाचे अधिप्रमाणन केल्याचा पुरावा सादर करणे आवश्यक असेल.

(१)

(२) या योजनेखालील लाभ मिळण्यासाठी इच्छुक असणारा जो लाभार्थी, आधार क्रमांक धारण करीत नाही अथवा ज्याने अद्याप आधार क्रमांक मिळण्यासाठी नाव नोंदणी केलेली नाही, अशा कोणत्याही लाभार्थ्याने, त्याच्या आई-वडिलांच्या किंवा पालकांच्या संमतीच्या अधीन राहून (लाभार्थी बालक असल्यास), आधार क्रमांकाच्या नाव नोंदणीसाठी अर्ज करणे आवश्यक असेल, परंतु, तो, उक्त अधिनियमाच्या कलम ३ नुसार आधार क्रमांक मिळण्यासाठी हक्कदार असावा, आणि असा बालक, आधार क्रमांक नाव नोंदणी करण्यासाठी कोणत्याही आधार नाव नोंदणी केंद्राला [भारतीय विशिष्ट ओळख प्राधिकरण (युआयडीएआय) संकेतस्थळ www.uidai.gov.in या संकेतस्थळावर सूची उपलब्ध आहे] भेट देईल.

(३) आधार (नाव नोंदणी व अद्ययावत करणे) विनियम, २०१६ याच्या विनियम १२ नुसार, विभागाने, त्याच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत, ज्यांनी अद्याप आधारसाठी नाव नोंदणी केलेली नाही अशा लाभार्थ्यांकरिता आधार नाव नोंदणी सुविधा देऊ करणे आवश्यक असून जर, संबंधित गटात किंवा तालुक्यात किंवा तहसिलात कोणतेही आधार नाव नोंदणी केंद्र स्थित नसेल तर, विभाग, त्याच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत, युआयडीएआयच्या विद्यमान निबंधकाच्या समन्वयाने किंवा ते स्वतःच युआयडीएआयचे निबंधक होऊन सोयीच्या ठिकाणी आधार नाव नोंदणी सुविधा पुरवील :

परंतु, व्यक्तीस, आधार क्रमांक नेमून देण्याच्या वेळेपर्यंत, पुढील दस्तऐवज सादर करण्याच्या अधीन राहून, अशा व्यक्तीस, या योजनेखालील लाभ देण्यात येतील :—

एक: अठरा वर्षे वयाखालील मुलांकरिता :—

(क) जर पाच वर्षे वय पूर्ण झाल्यानंतर, बालकाचे नाव नोंदविण्यात आले असेल (बायोमेट्रिक संकलनासह) तर, त्याची आधार नाव नोंदणी ओळख पावती, किंवा बायोमेट्रिक अद्ययावत ओळख पावती; आणि

(ख) पुढील दस्तऐवजांपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) जन्म दाखला; किंवा समुचित प्राधिकरणाने दिलेला जन्माचा अभिलेख; किंवा

(दोन) मातापित्याचे नाव अंतर्भूत असलेले, शाळेच्या मुख्याध्यापकाने यथोचितरित्या स्वाक्षरी केलेले शाळेचे ओळखपत्र ; आणि

(ग) विद्यमान योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार मातापित्याशी किंवा कायदेशीर पालकांशी असलेल्या लाभार्थ्याच्या नातेसंबंधाचा पुरावा म्हणून पुढीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) जन्म दाखला; समुचित प्राधिकरणाने दिलेला जन्माचा अभिलेख; किंवा

(दोन) शिधापत्रिका ; किंवा

(तीन) माजी-सैनिक अंशदायी आरोग्य योजना, (ईसीएचएस) पत्रिका; किंवा राज्य कामगार विमा महामंडळ (इएसआयसी) पत्रिका ; किंवा केंद्र सरकार आरोग्य योजना (सीजीएचएस) पत्रिका ; किंवा

(चार) निवृत्तीवेतन पत्रिका ; किंवा

(पाच) सेना कॅन्टिन पत्रिका ; किंवा

(सहा) कोणतेही सरकारी कुटुंब हक्कपत्र; किंवा

(सात) विभागाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे इतर कोणताही दस्तऐवज:

दोन: अठरा वर्षांवरील लाभार्थ्यांकरिता :—

(क) जर नाव नोंदणी केली असेल तर, तिची आधार नाव नोंदणी ओळख पावती; आणि

(ख) पुढीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) बँकेची किंवा डाक कार्यालयाची छायाचित्र असलेली खाते-पुस्तिका; किंवा

(दोन) स्थायी लेखा क्रमांक पत्र (PAN card); किंवा

(तीन) पारपत्र (पासपोर्ट); किंवा

(चार) शिधा वाटप पत्रिका; किंवा

(पाच) मतदार ओळखपत्र; किंवा

(सहा) मनरेगा पत्रिका; किंवा

(सात) छायाचित्र असलेली किसान खाते - पुस्तिका; किंवा

(आठ) मोटार वाहन अधिनियम, १९८८ (१९८८ चा ५९) अन्वये लायसन देणाऱ्या प्राधिकरणाने दिलेले वाहन चालन लायसन; किंवा

(नऊ) राजपत्रित अधिकाऱ्याने किंवा तहसिलदाराने शासकीय नाममुद्रित पत्रावर दिलेले अशा व्यक्तीचे छायाचित्र असलेले ओळख प्रमाणपत्र; किंवा

(दहा) विभागाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे इतर कोणताही दस्तऐवज:

परंतु आणखी असे की, त्या प्रयोजनार्थ एजन्सीने विशेषरित्या पदनिर्देशित केलेल्या अधिकाऱ्याद्वारे वरील दस्तऐवज तपासण्यात येतील.

२. या योजनेअंतर्गत, लाभार्थ्यांना सुलभतेने लाभ पुरविण्याच्या दृष्टीने, आधारच्या उक्त आवश्यकतेची लाभार्थ्यांना जाणीव करून देण्याकरिता माध्यमांमार्फत व्यापक प्रसिद्धी देण्यात येईल याची सुनिश्चिती करण्यासाठी विभाग, अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत आवश्यक त्या सर्व व्यवस्था करील.

३. जेव्हा लाभार्थ्यांच्या निकृष्ट बायोमेट्रिक्समुळे किंवा इतर कोणत्याही कारणांमुळे आधार अधिप्रमाणन निष्फळ ठरेल तेव्हा, अशा सर्व प्रकरणी, पुढील सुधारात्मक कार्यतंत्रांचा अंगीकार करण्यात येईल :—

(क) बोटाच्या ठशांचा दर्जा निकृष्ट असेल अशा बाबतीत, अधिप्रमाणनासाठी डोळ्यातील बुबुळाची प्रतिमा स्कॅन करण्याची (आयरिस स्कॅन) किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणन करण्याची सुविधा अंगीकारण्यात येईल, त्याद्वारे, विभाग, त्यांच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत, अखंडरीतीने लाभ देण्यासाठी बोटांच्या ठशांच्या अधिप्रमाणनासह डोळ्यातील बुबुळाची प्रतिमा स्कॅन करण्यासाठी (आयरिस स्कॅनर) किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणन करण्यासाठी तरतुदी करील;

(ख) बोटाचे ठसे घेणे किंवा डोळ्यातील बुबुळाची प्रतिमा स्कॅन (आयरिस स्कॅन) करणे किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणन करणे यांमार्फत बायोमेट्रिक अधिप्रमाणन यशस्वी होत नसेल अशा बाबतीत, जेव्हा जेव्हा सुसाध्य व अनुज्ञेय असेल तेव्हा, आधार एक वेळ परवलीचा शब्द (वन टाइम पासवर्ड), किंवा यथास्थिति, मर्यादित काळासाठी वैधता असलेला वेळ आधारित एक वेळ परवलीचा शब्द (वन टाइम पासवर्ड) याद्वारे अधिप्रमाणन करण्यात येईल;

(ग) जेव्हा बायोमेट्रिक किंवा आधार एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) किंवा वेळ आधारित एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) शक्य नसेल तेव्हा अशा इतर सर्व बाबतीत, योजनेखालील लाभ, प्रत्यक्ष आधार पत्राच्या आधारे देता येतील, त्याची अधिप्रमाणता, आधार पत्रावर मुद्रित केलेल्या शीघ्र प्रतिसाद संकेतांकामार्फत (क्यूआरकोड) पडताळता येऊ शकेल आणि विभागाद्वारे, त्याच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत, सोईस्कर ठिकाणी शीघ्र प्रतिसाद संकेतांक (क्यूआरकोड) वाचकाची आवश्यक ती व्यवस्था करण्यात येईल.

४. यात यावर काहीही अंतर्भूत असले तरी, कोणत्याही बालकास, अधिप्रमाणन करून त्याद्वारे त्याची ओळख सिद्ध करण्यास किंवा आधार क्रमांक धारण करीत असल्याचा पुरावा देण्यास निष्फळ ठरल्यास, अथवा नाव नोंदणीसाठी अर्ज करून देखील ज्याला आधार क्रमांक नेमून दिलेला नाही अशा बालकाच्या बाबतीत, योजनेखालील लाभ नाकारण्यात येणार नाहीत. परिच्छेद १ च्या उप-परिच्छेद (३) च्या परंतुकाच्या खंड एक (ख) व एक (ग) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे, इतर दस्तऐवजांच्या आधारे त्याची ओळख पडताळून त्याद्वारे त्याला लाभ देण्यात येतील, आणि जेव्हा अशा इतर दस्तऐवजांच्या आधारे लाभ दिले जातात तेव्हा, त्या अभिलेखाच्या नोंदी ठेवण्यासाठी स्वतंत्र नोंदवही ठेवण्यात येईल, जिचे विभागाद्वारे त्यांच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत नियतकालिक पुनर्विलोकन व लेखापरीक्षण करण्यात येईल.

५. वरील गोष्टींशिवाय, कोणताही खरा लाभार्थी, या योजनेखालील त्याच्या उचित लाभापासून वंचित राहणार नाही याची सुनिश्चिती करण्याच्या दृष्टीने, राज्य शासनामधील व संघराज्य प्रशासनातील संबंधित विभाग, थेट लाभ हस्तांतरण (डीबीटी) अभियान, कॅबिनेट सचिवालय, भारत सरकार, क्रमांक. डी-२६०११/०४/२०१७-डीबीटी, दिनांक १९ डिसेंबर, २०१७ च्या कार्यालयीन ज्ञापनात (<http://dbtbharat.gov.in/> या संकेतस्थळावर उपलब्ध) विनिर्दिष्ट केल्यानुसार अपवाद हाताळणी यंत्रणेचे अनुपालन करील.

६. ही अधिसूचना, **शासकीय राजपत्रात** प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येईल.

७. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना, राज्य आरोग्य हमी सोसायटी, मुंबई याबाबतीत आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

कि. व. वाहुल,
शासनाचे उप सचिव.

PUBLIC HEALTH DEPARTMENT

G. T. Hospital Complex Building,
Mumbai 400 001, dated the 21st February, 2024

NOTIFICATION

AADHAR (TARGETED DELIVERY OF FINANCIAL AND OTHER SUBSIDIES, BENEFITS AND SERVICES) ACT, 2016.

No. Aadhar-2023/C.R.258/Health-6.—Whereas, the use of Aadhaar as an identity document of delivery of services or benefits or subsidies simplifies the Government delivery processes, brings in transparency and efficiency and enables beneficiaries to get their entitlements directly in a convenient and seamless manner by obviating the need to produce multiple documents to prove one's identity;

And whereas, the Integrated Mahatma Jyotirao Phule Jan Arogya Yojana (MJPJAY) and Ayushman Bharat-Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana (AB-PMJAY) (hereinafter referred to as the scheme) for cashless health service is being implemented in the state of Maharashtra, (hereinafter referred to as the State) administrated by Public Health Department (hereinafter referred to as the Department) and implemented by State Health Assurance Society (hereinafter referred to as Agency) ;

And whereas, the Scheme involves recurring expenditure incurred from the Consolidated Fund of the Government of Maharashtra.

Now, therefore, in pursuance of section 7 of the Aadhaar (Targeted Delivery of Financial and Other Subsidies, Benefits and Services) Act, 2016 (18 of 2016) (hereinafter referred to as "the said Act"), the Government of Maharashtra hereby notifies the following, namely :—

1. (1) An eligible Beneficiary desirous of availing the Benefit under the Scheme shall hereby be required to furnish proof of possession of the Aadhaar number or undergo Aadhaar authentication.

(2) Any beneficiary desirous of availing the Benefit under the Scheme, who does not possess the Aadhaar number or, has not yet enrolled for Aadhaar, shall be required to make an application for Aadhaar enrolment subject to the consent of his parents or guardians (in case of child Beneficiaries), provided that he is entitled to obtain Aadhaar as per section 3 of the said Act and such child shall visit any Aadhaar enrolment centre (list available at the Unique Identification Authority of India (UIDAI) website www.uidai.gov.in) to get enrolled for Aadhaar.

(3) As per regulation 12 of the Aadhaar (Enrolment and Update) Regulations, 2016, the Department through its Implementing Agency, is required to offer Aadhaar enrolment facilities for the Beneficiaries who are not yet enrolled for Aadhaar and in case there is no Aadhaar enrolment centre located in the respective Block or Taluka or Tehsil, the Department through its Implementing Agency shall provide Aadhaar enrolment facilities at convenient locations in coordination with the existing Registrars of UIDAI or by becoming a UIDAI Registrar themselves :

Provided that till the time Aadhaar is assigned to the individual, the benefits under the Scheme shall be given to such individual, subject to production of the following documents, namely :—

I : For children below eighteen years old,—

(a) if the child has been enrolled after attaining the age of five years (with biometrics collection), his Aadhaar Enrolment Identification slip, or of bio-metric update identification slip; and

(b) any one of the following documents, namely :—

(i) Birth Certificate; or Record of birth issued by the appropriate authority; or

(ii) School identity card, duly signed by the Principal of the school, containing parents' names; and

(c) any one of the following documents as proof of relationship of the beneficiary with the parent or legal guardian as per the extant Scheme guidelines, namely :—

- (i) Birth Certificate; or Record of birth issued by the appropriate authority; or
- (ii) Ration Card; or
- (iii) Ex-Servicemen Contributory Health Scheme (ECHS) Card; or Employees' State Insurance Corporation (ESIC) Card; or Central Government Health Scheme (CGHS) Card; or
- (iv) Pension Card; or
- (v) Army Canteen Card; or
- (vi) any Government Family Entitlement Card; or
- (vii) any other document as specified by the Department:

II : For Beneficiaries above eighteen years old

(a) if he has enrolled, his Aadhaar Enrolment Identification slip; and

(b) any one of the following documents, namely :-

- (i) Bank or Post office Passbook with Photo; or
- (ii) Permanent Account Number (PAN) Card; or
- (iii) Passport; or
- (iv) Ration Card; or
- (v) Voter Identity Card; or
- (vi) MGNREGA card; or
- (vii) Kisan Photo passbook; or
- (viii) Driving license issued by the Licensing Authority under the Motor Vehicles Act, 1988 (59 of 1988); or
- (ix) Certificate of identity having photo of such person issued by a Gazetted Officer or a Tehsildar on an official letter head; or
- (x) any other document as specified by the Department:

Provided further that the above documents may be checked by an officer specifically designated by the Agency for that purpose.

2. In order to provide benefits to the beneficiaries under the Scheme conveniently, the Department through its Implementing Agency shall make all the required arrangements to ensure that wide publicity through the media shall be given to the beneficiaries to make them aware of the said requirement.

3. In all cases, where Aadhaar authentication fails due to poor biometrics of the beneficiaries or due to any other reason, the following remedial mechanisms shall be adopted, namely :—

(a) in case of poor fingerprint quality, Integrated Risk Information System scan or face authentication facility shall be adopted for authentication, thereby the Department through its Implementing Agency shall make provisions for Integrated Risk Information System scanners or face authentication along with finger-print authentication for delivery of benefits in a seamless manner;

(b) in case the biometric authentication through fingerprints or iris scan or face authentication is not successful, wherever feasible and admissible authentication by Aadhaar One Time Password or Time-based One-Time Password with limited time validity, as the case may be, shall be offered;

(c) in all other cases where biometric or Aadhaar One Time Password or Time-based One-Time Password authentication is not possible, Benefits under the Scheme may be given on the basis of physical Aadhaar letter whose authenticity can be verified through the Quick Response (QR) code printed on the Aadhaar letter and the necessary arrangement of Quick Response code reader shall be provided at the convenient locations by the Department through its Implementing Agency.

4. Notwithstanding anything contained herein above, no child shall be denied benefit under the Scheme in case of failure to establish his identity by undergoing authentication, or furnishing proof of possession of Aadhaar number, or in the case of a child to whom no Aadhaar number has been assigned, producing an application for enrolment. The Benefit shall be given to him by verifying his identity on the basis of other documents as mentioned in clauses I.(b) and I.(c) of the proviso of sub-paragraph (3) of paragraph 1, and where Benefit is given on the basis of such other documents, a separate register shall be maintained to record the same, which shall be reviewed and audited periodically by the Department through its Implementing Agency.

5. In addition to the above, in order to ensure that no bona fide Beneficiary (other than children) under the Scheme is deprived of his due Benefits, the concerned Department in the State Governments and Union Territory Administrations shall follow the exception handling mechanism as specified in the Office Memorandum of Direct Benefit Transfer Mission, Cabinet Secretariat, Government of India No. D-26011/04/2017-DBT, dated the 19th December 2017 (available on <https://dbtbharat.gov.in/>).

6. This notification shall come into effect on the date of its publication in the *Official Gazette*.

7. The Chief Executive Officer, Mahatma Jyotirao Phule Jan Arogya Yojana, State Assurance Society Mumbai, shall take necessary further action in the matter.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

K. V. WAHUL,
Deputy Secretary to Government.